

ПУБЛІКАЦІЯ ДОКУМЕНТА

Юрій ЗАЙЦЕВ

ДОКУМЕНТИ АРХІВУ УПРАВЛІННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Попередження Львівської облпрокуратури Ірині Калинець 14 грудня 1971 р.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ

Я, КАЛИНЕЦЬ Ірина Онуфріївна, 1940 року народження, прож. в місті Львові, по вул. Кутузова, 118/12, сьогодні “14” грудня 1971 року після проведеної зі мною в прокуратурі Львівської області бесіди була попереджена про недопустимість поширювання в усній формі та розповсюдження в письмовій формі завідомо неправдивих, наклепницьких вигадок, що порочать радянський державний та суспільний лад.

Я також попереджена про кримінальну відповідальність в разі розповсюдження зазначених вище вигадок.

[Тут підпис відсутній]

І. Калинець

[Нижче дописано рукою Калинець:]

Я ніколи ніяких вигадок не поширювала і не буду.

(підпис І. Калинець)

“14” грудня 1971 року.

Попередження відібрав:

Пом. прокурора Львівської області,
радник юстиції

(підпис)

Ол. Бунін

Архів УСБУ ЛО. – Спр. П 19483. – Т. 4. – Арк. 41.

Постанова про арешт поштово-телеграфної кореспонденції Ірини Калинець

28 грудня 1971 р.

“Наложение ареста на почтово-телеграфную
корреспонденцию КАЛИНЕЦ (СТАСИВ)

Ирины Онуфриевны и ее выемку

“Санкционирую”

Зам. Прокурор Украинской ССР

Государственный советник юстиции

I класса (печатка, підпис) Ф.ГЛУХ

“28” декабря 1971 года

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

о наложении ареста на почтово-телеграфную корреспонденцию и ее выемку
г. Киев “28” декабря 1971 года

Старший следователь следственного отдела КГБ при СМ УССР капитан Ткач, рассмотрев материалы уголовного дела №42 и принимая во внимание, что в корреспонденции КАЛИНЕЦ (СТАСИВ) Ирины Онуфриевны могут быть выявлены документы, имеющие отношение к настоящему делу, руководствуясь ст. 187 УПК УССР,

П О С Т А Н О В И Л:

Наложить арест на внутрисоюзную и международную почтово-телеграфную корреспонденцию, которая поступает на имя КАЛИНЕЦ (СТАСИВ) Ирины Онуфриевны, проживающей в г. Львове по ул. Кутузова, дом 118, кв. 12, а также исходящую от нее корреспонденцию (письма, телеграммы, бандероли, посылки), производить ее осмотры и в случае необходимости – выемку.

В соответствии со ст. 118 УПК УССР осмотры и выемку корреспонденции поручить сотрудникам следотдела УКГБ по Львовской области.

Предложить начальнику главпочтамта г. Львова задерживать указанную корреспонденцию и немедленно извещать следователя об этом для производства ее осмотра и выемки, направив ему копию настоящего постановления.

СТАРШИЙ СЛЕДОВАТЕЛЬ СЛЕДОТДЕЛА
КГБ ПРИ СМ УССР – капитан (підпис) ТКАЧ

Архів УСБУ ЛО. – Спр. П 19483. – Т. 1. – Арк. 117–118.

Витяг з протоколу допиту Стефанії Шабатури 5 лютого 1972 р.

[Допитує старший лейтенант Похил з Дніпропетровського УКДБ]

Питання: Під час обшуку в Вашій квартирі були виявлені та вилучені фотографії, на яких зображено гурт людей, серед якого знаходиться і Ви?

Відповідь: На одній із фотографій, яку зробив Лемик Славко в моїй квартирі під час моїх іменин 9 січня 1971 року, зображені Чорновіл Вячеслав, Шухевич Юрій, що проживає в місті Нальчик, Ніна, прізвище її я не знаю, яка прийшла до мене на іменини разом з Чорноволом, його дружиною Оленою та Шухевичем. До цього часу я Ніни не знала, а після іменин я її ніде не бачила. Збоку сидить чоловік моєї знайомої Стефи Гулик, але як його ім'я, я забула. З Шухевичем я познайомилась кілька років тому в квартирі Антонів Олени, куди я зайшла в гості і де в той час був Шухевич. Мені від нього стало відомо, що він проживає у м. Нальчик[у], а до Львова приїхав у відпустку до своєї матері... На вечорі моїх іменин 9 січня 1971 року було багато моїх знайомих та друзів, серед яких я пам'ятаю Ігоря та Ірину Калинців, Максимів Люба, Гулик Стефа, Марія Качмар-Савка, Роман Лещух, інших не пам'ятаю... На інших двох фотографіях зображені учасники коляди 1971 року в м. Львові, серед яких: Антонів Олена, Кендзьор Славко, Звенислава, прізвище не знаю, Люба, прізвище не пам'ятаю, Микола Горинь, Марійка [Гель] і Тарас, прізвище не пам'ятаю, Сорока Богдан, Ольга Горинь, Оксана Осадча, Калинець Ігор, дружина Миколи Гориня, інших я не знаю...

Архів УСБУ ЛО. – Спр. П 19483. – Т. 2. – Арк. 221-222.

**З протоколу додаткового допиту обвинуваченого Івана Геля
22 лютого 1972 р.**

[Допитує лейтенант Крайчинський з Житомирського УКДБ]

...Протокол прочитав. Записано вірно. У формі доповнення хочу дати пояснення і висловити свої думки з приводу арешту.

В день арешту 13.01.1972 р. мною була написана заява на ім'я Першого секретаря ЦК КПУ Шелеста П.Ю. У ній я посилався на свободу слова, друку, зборів і на основі цього заявляв, що арешт мій є незаконним, та вимагав звільнення. А як єдиний засіб протесту, який маю в тюрмі, — відмовився брати участь у слідстві.

17 лютого 1972 р. я отримав відповідь на свою заяву, в якій мій арешт без будь-яких пояснень названий "обґрунтованим".

Арештувавши, слідчі органи звинувачують мене в зберіганні і розповсюдженні антирадянської, наклепницької літератури.

Під словом антирадянська чи антидержавна я розумію таку літературу, яка закликає до повалення радянського соціалістичного ладу і заміни його іншим суспільним ладом. Подібної літератури у мене не було.

Наклепницька література є тоді такою, коли містить у собі фальшиві вигадки, недійсні факти і цим компрометує і позбавляє честі державу або окремих людей. Літератури із таким змістом у мене теж не було.

В даній записці хочу пояснити, що мій арешт даліше вважаю незаконним і неправомірним. Винним себе не визнаю і пояснюю причину цього.

Основою діяльності будь-якого суду різних країн, в тому числі й СРСР, є віднайдення істини. Навіть об'єктивно шукаючи її, суди інколи роблять помилки. Іншим прикладом може служити проведення в масштабах держави певних економічних реформ, які потім не досягають мети. Але критика помилок судів, критика економічних реформ, навіть критика нерівноправності в національних відносинах є не антидержавною, не наклепницькою діяльністю, а об'єктивною критикою окремих явищ та помилкових дій окремих людей, інколи наділених найвищими державними функціями.

Така критика є не ПРОТИСТАВЛЕННЯМ себе державному і суспільному ладові, а РОЗБІЖНІСТЮ у поглядах на те чи інше питання. Отже, не ЗЛОЧИН, а об'єктивне і справедливе прагнення викрити і виправити помилки через критику їх.

У мене під час обшуку знайдено і вилучено літературу та інформацію критичного характеру, яка через замовчування та ігнорування її офіційними органами і пресою вимушена поширюватись через "Самвидав". Але це в ніякому разі література та інформація не антирадянська, не наклепницька.

В записці хочу пояснити ще таке. Покази, які я почав давати недавно, вірячи у позитивне вирішення моєї заяви, надісланій Першому секретареві ЦК КПУ, і які зафіксовані у протоколах допитів, не підписаних мною, вважати дійсними. Протоколи допитів я підписую з 17 лютого 1972 р.

(підпис) І. Гель.

Архів УСБУ ЛО. – Спр. П 26251. – Т. 1. – Арк. 177-179.

З протоколу допиту обвинуваченого Михайла Осадчого 28 березня 1972 р.

[Допитує старший слідчий Львівського УКДБ майор Харитонов]

З туристками з ФРН Горбач Анною та її донькою Катериною я познайомився десь в 1969 році на квартирі Калинців або Шабатури. Чи був хто з них у мене на квартирі, я зараз не пригадую. **Я** можу припустити, що вони з Шабатурою або Калинцевою могли по дорозі куди-небудь зайти до мене на квартиру. **Я** пригадую, **що** у 1970 році при приїзді Горбач Анни до Львова я з нею зустрівся у драматичному театрі ім. М. Заньковецької і після вистави “Король Лір” (у тексті — “Гамлет”) разом з нею, артистом цього театру Максимчуком, можливо, ще з кимось, зайшли на квартиру Максимчука, який, до речі, живе у приміщенні театру ім. М. Заньковецької. Там йшла розмова про виставу, яку ми щойно переглянули, потім говорили на побутові теми, а далі Максимчук прочитав оповідання Мирослава Ірчана, яке саме, зараз не пам’ятаю. [За спогадом Святослава Максимчука — “Біла мавпочка”]. З Горбач Анною та її донькою Катериною жодних розмов на політичні теми не вів, жодних зв’язків і стосунків не мав.

З Павлом Мурашком із Чехословаччини я познайомився на квартирі поетів Лучука або Петренка у місті Львові на літературному вечорі. Наскільки пригадую, на цьому вечорі прочитали по 2-3 свої вірші Лучук, Петренко, Сенатович, Ірина Калинець і я з своєї збірки “Місячне поле”. Ідейно невитриманих або антирадянських віршів тоді ніхто не читав, розмов на політичні теми не велось... З розмов Мурашка на згаданому вечорі я довідався, що він був тоді членом редколегії журналу “Дукля”, працював над кандидатською дисертацією та розповідав про плани роботи журналу. Жодних зв’язків з Мурашком я не підтримував...

Архів УСБУ ЛО. – Спр. П 19483. – Т. 2. – Арк. 196-197.

З протоколу допиту Ольги Горинь 14 квітня 1972 р.

Протокол допиту свідка

м. Львів

14 квітня 1972 р.

[Допитує слідчий Львівського УКДБ старший лейтенант Ружинський]

На поставленні питання свідок показала: Калинець Ірину Онуфріївну я знаю приблизно з 1959 року, з часу нашого спільного навчання у Львівському університеті. Вчилися ми на філологічному факультеті. Наші взаємостосунки завжди були нормальні.

Після закінчення університету ми підтримували знайомство весь час до її арешту в цьому році. Я була у неї на квартирі, знайома з її чоловіком Ігорем Калинцем, а також з їх родичами...

Про її політичні погляди я сказати нічого не можу по тій причині, що я ними не цікавилась. З нею ми взагалі розмовляли лише на побутові теми. Про її антирадянську діяльність мені нічого не відомо. Я також нічого не знаю про виготовлення, розмноження та розповсюдження нею матеріалів самвидаву, в тому числі нелегального антирадянського журналу “Український вісник”, про який я нічого не чула. Я знаю, що Ірина пише вірші. Їх назви я вже не пригадую і дати їм оцінку не можу ...

Коли я взнала, що суд по справі Мороза закритий і що вирок був жорстокий, то вирішила звернутись з заявою до Верховного Суду УРСР, в якій просити скасування цього вироку. Свою заяву я надіслала фототелеграмою... Про те, що я відправила таку заяву,

я нікому не говорила. Як потрапила моя заява у нелегальний журнал “Український вісник” я пояснити не можу, оскільки про це мені зовсім нічого не відомо.

Плахотнюка Миколу Григоровича, Сверстюка Євгена Олександровича, Світличного Івана Олексійовича, Селезненка Леоніда Володимировича, Стуса Василя Семеновича та Шумука Данила Лаврентійовича я знаю декілька років. Де і коли з ними познайомилась, пригадати не можу... Про антирадянську діяльність названих осіб мені нічого не відомо. Чи причетні ці люди до виготовлення, зберігання і розповсюдження нелегального журналу “Український вісник” мені не відомо. Ніякою самвидавною літературою з ними не обмінювалась...

Геля Івана, по батькові не пам’ятаю, я знаю добре як приятеля нашої сім’ї. Відносини з ним були нормальні. Коли мій чоловік Горинь Михайло знаходився в ув’язненні, то я одержувала від нього листи. Ці листи я Гелю не передавала, але можливо могла зачитати йому якийсь уривок з листа, про що зараз точно не пам’ятаю.

Антонюка Зіновія Павловича і Плюща Леоніда Івановича я не знаю і такі прізвища чую вперше...

Архів УСБУ ЛО. – Спр. П 19483. – Т. 2. – Арк. 308-311.

З протоколу допиту обвинуваченого Василя Стуса 25 квітня 1972 р.

[Допитує слідчий УКДБ по Київській області старший лейтенант Логінов]

Запитання: Чи знаєте ви КАЛИНЕЦЬ Ірину Онуфріївну і які у вас з нею взаємовідносини?

Обвинувачений СТУС заявив, що покази бажає викласти власноручно, і йому така можливість була надана.

Відповідь: *Оскільки це питання — поза сферою справжніх занять КДБ, на нього не відповідатиму.*

Запитання: Чи одержували ви від КАЛИНЕЦЬ Ірини документи антирадянського наклепницького змісту? Якщо одержували, то які саме?

Відповідь: *“Документами” І.Калинець не займається. Вона пише вірші. Ніяких ні віршів, ні інших літературних творів, тим більше ніяких згаданих “документів” я від неї не одержував.*

Запитання: З якими віршами антирадянського наклепницького змісту вас знайомила КАЛИНЕЦЬ Ірина?

Відповідь: *Я сумніваюся, щоб такі вірші взагалі існували в природі. В кожному разі я таких віршів українською мовою не читав і не знаю. Оскільки питання вважаю неконкретним, або й просто беззмістовним, відповідати на нього не можу.*

Запитання: Під час обшуку у КАЛИНЕЦЬ Ірини вилучена збірка віршів “Зимові дерева” з дарчим написом. Чи дарували ви КАЛИНЕЦЬ Ірині збірку “Зимові дерева”? Якщо дарували, то коли і в зв’язку з чим?

Відповідь: *Це КДБ не стосується.*

Обвинувачений СТУС на дальші запитання відповідати відмовився і відмовився підписати протокол.

Архів УСБУ ЛО. – Спр. П 19483. – Т. 2. – Арк. 181-182.

З протоколу допиту обвинуваченого Василя Стуса 3 липня 1972 р.

[Допитує слідчий УКДБ по Київській області старший лейтенант Логінов]

Запитання: Чи знаєте ви ГЕЛЯ Івана Андрійовича, якщо знаєте, то коли, де і за яких обставин ви познайомились і які між вами були стосунки?

Відповіді записую власноручно.

Відповідь: *Знаю, але занадто мало. Бачив раз чи два. Так що і якихось визначених стосунків поміж нами не було...*

Запитання: Що вам відомо про написання, редагування чи розповсюдження ГЕЛЕМ документів антирадянського, наклепницького змісту?

Відповідь: *Вважаю це питання провокаційним. У кожному разі мені про це не відомо нічого.*

Запитання: Чи давав вам ГЕЛЬ документи антирадянського наклепницького змісту і чи давали ви ГЕЛЮ документи такого ж змісту?

Відповідь: *Вважаю це питання так само провокаційним. Ніяких таких “документів” я не брав від Геля, не давав йому.*

Запитання: Чи висловлювався будь-коли ГЕЛЬ чи, може, писав вам про необхідність вироблення програмних документів антирадянського змісту з питань боротьби за відокремлення України від Радянського Союзу?

Відповідь: *Мені про таке не відомо нічого. Піддаю сумніві правомірність самого запитання, висловлюючи припущення, що вже у формулюванні помітна спроба видати бажане за дійсне.*

Запитання: Чи були ви присутнім на похоронах Алли ГОРСЬКОЇ 7 грудня 1970 року? Чи виступав там ГЕЛЬ з промовою і що саме він говорив?

Відповідь: *Звичайно, був на похороні. Але то був час такого психологічного стану, коли я нічого не чув і нічого не бачив. Отже, не знаю, чи був там Гель і чи він там що промовляв.*

Запитання: Що вам відомо про виготовлення, збереження та розповсюдження антирадянського нелегального журналу, так званого “Українського вісника” і причетність до цього ГЕЛЯ?

Відповідь: *“Українського вісника” я не знаю, тому не можу сказати легальний він чи нелегальний (зрештою, на 55 році Радянської влади “нелегальний журнал” сприймається за явний анахронізм).*

Щодо причетності Геля, то мені про це не відомо нічого. Так само не знаю, наскільки цей “нелегальний журнал” радянський і наскільки антирадянський.

Запитання: Вам пред’явлено фотокартку, вилучену під час обшуку 12 січня 1972 року у ГЕЛЯ. На цій фотокартці зображені ви, І.СВІТЛИЧНИЙ та І.ГЕЛЬ. Поясніть де, коли і за яких обставин була зроблена ця фотокартка.

Відповідь: *На цій фотокартці я одразу впізнав себе. Коли це робилося, не пам’ятаю.*

Обвинувачений СТУС особисто ознайомився з протоколом, ніяких зауважень до змісту протоколу не висловив, але підписати його відмовився, нічим це не мотивуючи.

З протоколу допиту В'ячеслава Черновола 4 липня 1972 р.

м. Львів

4 липня 1972 р.

[Допитують старший слідчий Львівського УКДБ капітан Боєчко та слідчий старший лейтенант Ружинський]

... **Запитання:** При обшуку в Вашій квартирі 12 січня 1972 року вилучено збірку віршів Ірини СТАСІВ під назвою “Дорога вигнання”, яка присвячується Вам. Покажіть, хто і з якою метою передавав Вам цю збірку віршів?

Відповідь: На питання відповідати не буду.

Запитання: Збірка віршів І.СТАСІВ “Дорога вигнання” просякнута антирадянською націоналістичною ідеологією, ворожими випадками [Так у документі] до соціалістичної системи. Покажіть, з якою метою Ви зберігали цю збірку віршів І.СТАСІВ?

Відповідь: По суті питання відповідати не буду, з кваліфікацією збірки не згоден.

Запитання: Що Ви можете пояснити відносно ідейної спрямованості збірки віршів Ірини СТАСІВ “Дорога вигнання”?

Відповідь: Про це я міг би говорити на обговоренні у Львівському відділенні спілки письменників України.

Запитання: Поясніть більш докладно про участь Ірини СТАСІВ-КАЛИНЕЦЬ в створенні так званого “Громадського комітету захисту Ніни СТРОКАТОЇ” та в написанні та поширенні “бюлетеня” цього комітету.

Відповідь: По суті питання відповідати не буду. Те, що встиг зробити цей комітет до арешту його членів, не виходило за межі гарантій конституції УРСР та Радянських законів.

Запитання: Що Вам відомо про написання та поширення Іриною КАЛИНЕЦЬ подібних заяв, клопотань і інших документів з метою так званого “захисту” осіб, засуджених за антирадянську діяльність?

Відповідь: На питання відповідати не буду.

Запитання: Яку участь брала КАЛИНЕЦЬ Ірина у виготовленні, розмноженні та розповсюдженні нелегального антирадянського так званого журналу “Український вісник”?

Відповідь: Ніякої.

Запитання: Яким чином заяви від імені Ірини КАЛИНЕЦЬ потрапляли на сторінки нелегального журналу “Український вісник”?

Відповідь: Не знаю.

Читати і підписувати протокол допиту обвинувачений ЧОРНОВІЛ В.М. відмовився, заявляючи, що участі у слідстві він не приймає.

Архів УСБУ ЛО. – Спр. П 19483. – Т. 3. – Арк. 69-70.

З протоколу допиту обвинуваченого Вячеслава Чорновола 6 липня 1972 року
[Допитують старший слідчий Львівського УКДБ капітан Боєчко
та слідчий Житомирського УКДБ старший лейтенант Радченко]

Запитання: Чи знаєте Ви ГЕЛЯ Івана Андрійовича і які у Вас з ним стосунки?

Відповідь: Так, ГЕЛЯ Івана Андрійовича я знаю, стосунки між нами нормальні.

Запитання: Що Вам відомо про виступ ГЕЛЯ Івана Андрійовича на похороні Алли Горської 7 грудня 1970 року в місті Києві?

Відповідь: На запитання відповідати не буду з причин, вказаних раніше.

Запитання: Хто є автором промови, яку виголосив на похороні Алли Горської ГЕЛЬ Іван Андрійович?

Відповідь: На запитання відповідати не буду.

Запитання: Що Вам відомо про причетність ГЕЛЯ Івана Андрійовича до випуску, розмноження та розповсюдження нелегального антирадянського журналу “Український вісник”?

Відповідь: Не відомо нічого. З кваліфікацією журналу як антирадянського не згоден.

Запитання: Покажіть, яким чином промова, виголошена ГЕЛЕМ Іваном на похороні Алли Горської, потрапила на сторінки нелегального антирадянського журналу “Український вісник”?

Відповідь: Не знаю.

Запитання: Чи давали Ви ГЕЛЮ Іванові свою заяву від 30 жовтня 1967 року, адресовану до ЦК КПУ, в Президію Верховної Ради УРСР, в Прокуратуру УРСР і в копії Львівському обласному суду?

Відповідь: По суті питання відповідати не буду. Зміст цієї заяви я не вважаю таким, що може бути об’єктом кримінального дослідження за ст. 62 КК.

Запитання: Покажіть, хто і на якій машинці, у скількох примірниках надрукував Вашу заяву від 30 жовтня 1967 року?

Відповідь: На питання відповідати не буду.

Запитання: Чи розповсюджували Ви серед своїх знайомих чи близьких своє останнє слово, виголошене на суді 15 листопада 1967 року?

Відповідь: На питання відповідати не буду. Вважаю недоречним допитувати мене з приводу гарантованого законом останнього слова, та ще й виголошеного на відкритому суді при численній публіці.

Запитання: 12 січня 1972 року при обшуку у квартирі ГЕЛЯ І.А. був вилучений машинописний текст Вашого останнього слова, виголошеного в суді 15 листопада 1967 року. Цей документ Вам пред’являється. Покажіть, чи давали Ви ГЕЛЮ І.А. цей документ?

Відповідь: На питання відповідати не буду.

Запитання: Покажіть, хто і на якій друкарській машинці надрукував пред’явлений Вам текст Вашого останнього слова?

Відповідь: На питання відповідати не буду.

Протокол допиту обвинувачений ЧОРНОВІЛ В.М. читати і підписувати відмовився.